

РЕКОМЕНДАЦІЇ **членам Комісії конкурсу Національного фонду досліджень України**

У рекомендаціях містяться терміни, які мають такий зміст:

Комісія конкурсу Національного фонду досліджень України (далі – Комісія конкурсу) створюється для проведення конкурсного відбору та організації оцінювання проєктів, що фінансуються за рахунок грантової підтримки Національного фонду досліджень України (далі – Фонд).

Тематична Панель (Панель) – група членів Комісії конкурсу, сформована відповідно до тематичних напрямів конкретного конкурсу у складі не менше 5 осіб, яка забезпечує процес розгляду та експертизи проєктів відповідного тематичного спрямування;

Куратор – член Комісії конкурсу, уповноважений рішенням Комісії конкурсу здійснювати постійний супровід визначених проєктів (від підбору експертів до встановлення результатів конкурсу);

Арбітр – член наукової ради Фонду, обраний науковою радою відповідної секції, для комунікації між Комісією конкурсу і науковою радою секції на усіх етапах розгляду та експертизи проєктів, нагляду за дотриманням умов конкурсу та вимог до процедур, визначених цим Порядком;

Референт – працівник дирекції Фонду, визначений дирекцією для організаційного і технічного супроводу заявки, поданої на конкурс, від моменту її надходження до завершення роботи Комісії конкурсу;

Спостерігач – член наукової ради Фонду, обраний науковою радою відповідної секції для поточного моніторингу процесу розгляду та експертизи заявок на предмет дотримання встановлених вимог, правил та процедур та невідкладного інформування Арбітра про їх порушення;

Конфіденційна конкурсна інформація – інформація, що міститься в матеріалах конкурсного відбору та в електронній системі Фонду, а також інформація щодо деталей обговорень проєктів на засіданнях Комісії конкурсу або Панелей, за винятком: - інформації, яка є загальнодоступною; - назв, анотацій та переліків авторів проєктів;

Конфлікт інтересів – невідповідність нормі, за якою членами Комісії конкурсу не можуть бути – працівники дирекції Фонду, члени наукової ради Фонду, Наукового комітету Національної ради з питань розвитку науки і технологій та члени їхніх сімей; - керівники або заступники керівника наукових установ, організацій і закладів вищої освіти, а також особи, що займають інші штатні адміністративні посади вище рівня керівника структурного підрозділу (відділу, лабораторії, кафедри) наукової установи чи закладу вищої освіти.

1. Загальні положення

1.1. Члени Комісії конкурсу керуються Порядком розгляду та експертизи проєктів із виконання наукових досліджень і розробок, що подаються Національному фонду досліджень України для участі в конкурсних відборах (далі – Порядок), розроблено відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу», постанови Кабінету Міністрів України від 4 липня 2018 р. № 528 «Про Національний фонд досліджень України» та постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2019 р. №1170 «Про затвердження Порядку конкурсного відбору та фінансування Національним фондом досліджень проєктів з виконання наукових досліджень і розробок» (далі – Порядок конкурсного відбору).

1.2. Комісія конкурсу забезпечує проведення прозорого та неупередженого відбору експертів, що залучатимуться до наукової і науково-технічної експертизи проєктів, здійснює об'єктивний розгляд висновків експертів, а також забезпечує підготовку пропозицій науковій раді Фонду щодо рейтингового списку проєктів.

1.3. Повноваження Комісії конкурсу тривають до завершення процесу укладання договорів з переможцями конкурсу про виконання наукових досліджень і розробок за рахунок грантової підтримки Фонду.

2. Повноваження Комісії конкурсу

2.1. Здійснює (за технічної та організаційної підтримки Референтів) попередній розгляд заявок щодо їхньої відповідності критеріям, визначеним науковою радою Фонду в умовах конкурсу, та відхиляє заявки, що таким критеріям не відповідають.

2.2. Затверджує остаточний список проєктів, допущених до участі у конкурсі, та розподіляє ці проєкти поміж Панелями відповідно до зазначеної в заявці галузі знань.

2.3. Якщо проєкт заявлений авторами або визначений рішенням Комісії конкурсу як міждисциплінарний, то його розгляд забезпечують дві Панелі; при цьому відповідальною за розгляд проєкту є та Панель, тематика якої належить до галузі знань, вказаної у заявці першою.

2.4. Визначає зі свого складу двох Кураторів заявок за пропозиціями відповідних Панелей (для міждисциплінарних проєктів по одному куратору від двох панелей, що забезпечують її розгляд).

2.5. Затверджує рейтингові списки можливих експертів для кожного проєкту за поданням Кураторів.

2.6. Доручає Референтам комунікацію з можливими експертами для формування остаточного списку з трьох експертів до кожного проєкту (на підставі їх згоди), а також надсилання проєктів (надсилання запитів для проведення експертизи) експертам для проведення наукової і науково-технічної експертизи.

2.7. Відсторонює експертів від проведення наукової і науково-технічної експертизи проєктів та анулює експертний висновок у разі виявлення конфлікту інтересів, (незаявленого експертом).

2.8. Формує рейтинговий список проєктів із зазначенням інформації щодо їхнього чисельного оцінювання (від найбільшого значення до найменшого) на основі виражених в балах результатів наукової і науково-технічної експертизи.

2.9. Складає перелік проєктів, що рекомендуються до реалізації за рахунок грантової підтримки Фонду, та список переможців конкурсу.

2.10. Подає результати конкурсу для затвердження науковою радою Фонду.

2.11. Здійснює інші повноваження, пов'язані з проведенням конкурсу, визначені Порядком та цими Рекомендаціями.

3. Права членів Комісії конкурсу

3.1. Вносять пропозиції до порядку денного засідання Комісії конкурсу та засідань Панелей, до яких вони входять.

3.2. Ознайомлюються з документами, які розглядаються на засіданні Комісії конкурсу, беруть участь у їх підготовці та дослідженні в період між засіданнями;

3.3. За погодженням із головою Комісії конкурсу готувати для розгляду на засіданні Комісії конкурсу окремі питання, необхідні для здійснення її діяльності, проведення Конкурсу тощо.

3.4. Висловлюють свої думки та міркування, а також надають додаткові документи та пояснення з питань, що розглядаються.

3.5. Підписують протокол засідання Комісії конкурсу та відповідних Панелей про результати конкурсного відбору.

3.6. Доповідають на засіданні Комісії конкурсу з питань порядку денного, вносять пропозиції, готують проекти рішень Комісії конкурсу.

3.7. Беруть участь у голосуванні з будь-якого питання Комісії конкурсу, крім випадків, коли Комісією конкурсу ухвалено рішення щодо не допущення до голосування члена Комісії конкурсу через наявність конфлікту інтересів або інших обставин, які впливають на його/її неупередженість.

3.8. Висловлюють окрему думку щодо рішень Комісії конкурсу.

3.9. Беруть самовідвід або відмовляються від участі в голосуванні через наявність конфлікту інтересів або інших обставин, які впливають на його/її неупередженість;

3.10. Здійснює інші повноваження, визначені Порядком та цими Рекомендаціями.

4. Відповідальність членів Комісії конкурсу

Член Комісії конкурсу несе персональну відповідальність за:

4.1. Своєчасність, неупередженість та об'єктивність при формуванні рейтингового списку експертів відповідного конкурсу.

4.2. Змістовність та об'єктивність при здійсненні попереднього розгляду заявок щодо їхньої відповідності критеріям, визначеним науковою радою Фонду в умовах конкурсу.

4.3. Дотримання академічної етики в частині нерозголошення конфіденційної інформації.

4.4. Недопущення конфлікту інтересів в забезпеченні проведення конкурсу.

5. Організація роботи членів Комісії конкурсу

5.1. Структурно Комісія конкурсу складається з Тематичних Панелей. Панелі у складі не менше 5 осіб формуються Комісією конкурсу зі свого складу. Кількість Панелей встановлюється умовами конкурсу.

5.2. Після обрання, всі члени Комісії конкурсу письмово підтверджують ознайомлення з такими документами:

5.2.1. Зобов'язання про нерозголошення інформації.

5.2.2. Заява про дотримання наукових етичних принципів.

5.2.3. Заява про ознайомлення з вимогами «Порядку розгляду та експертизи проєктів із виконання наукових досліджень і розробок, що подаються Національному фонду досліджень України для участі в конкурсних відборах».

5.3. З метою забезпечення прозорості процесу ухвалення рішень та запобігання конфлікту інтересів під час проведення експертизи та конкурсного відбору проєктів, члени Комісії конкурсу після ознайомлення з переліком проєктів та списком можливих експертів повинні підписати заяву щодо відсутності конфлікту інтересів. Кожен член Комісії конкурсу, який бере участь у її засіданні і має інформацію про будь-який конфлікт інтересів, повинен негайно про це повідомити. У випадку виявлення конфлікту інтересів після ухвалення рішення Комісією конкурсу вона має зібратися на повторне засідання з метою розгляду виявленого конфлікту. Якщо конфлікт інтересів наявний, члени Комісії конкурсу визначають, чи вплинуло б рішення члена Комісії конкурсу, стосовно якого виявлено такий конфлікт, на результати голосування кожного з них. Якщо ні, то початкове рішення залишається в силі. Якщо хоча б один із членів Комісії конкурсу вважатиме, що на результат його/її голосування такий конфлікт міг справити вплив, проводиться повторне голосування. Голос члена Комісії конкурсу, стосовно якого виявлено незаявлений конфлікт інтересів, не враховується при повторному голосуванні. Наукова рада Фонду розглядає питання про відсторонення такого члена Комісії конкурсу від подальшої участі у процедурі конкурсного відбору.

5.4. Організаційною формою роботи Комісії/Панелі конкурсу є засідання, які скликаються головою Комісії /Панелі конкурсу або за ініціативою не менше трьох членів Комісії/Панелі конкурсу. Засідання Комісії/Панелі конкурсу можуть відбуватися в режимі онлайн з застосуванням засобів аудіо- і відеозв'язку; у цьому разі забезпечується аудіо/відеозапис засідання, який зберігається до оприлюднення науковою радою Фонду результатів конкурсу і також вважається конфіденційною конкурсною інформацією. Засідання Комісії/Панелі конкурсу є правочинним, якщо в ньому взяли участь не менш ніж дві третини її складу.

5.5. У випадку відсутності у Порядку розгляду та експертизи проєктів із виконання наукових досліджень і розробок, що подаються Національному фонду досліджень України для участі в конкурсних відборах положень, що визначають порядок проведення засідання або розгляд будь-якого з процедурних питань, Комісія конкурсу має ухвалювати рішення, яке забезпечує об'єктивність, неупередженість і своєчасність конкурсного відбору та інших

принципів проведення конкурсного відбору у відповідності до Порядку. Таке рішення має бути документально оформлене у письмовій формі із зазначенням процедури, яку використовувала Комісія конкурсу.

5.6. У разі наявності форс-мажорних обставин підведення результатів конкурсу може бути здійснене шляхом проведення засідання Комісії конкурсу в онлайн режимі чи аудіо/відео конференції; у цьому випадку протокол підписують голова та секретар Комісії конкурсу, а кожен член Комісії протягом не більш як двох днів надсилає секретареві підписану ним паперову копію протокола поштою. Усі протоколи засідань Комісії/Панелі конкурсу, включно з аудіо/відеозаписами засідань, зберігаються дирекцією Фонду згідно чинного законодавства, аудіо/відеозаписами засідань зберігаються до закінчення повноважень Комісії конкурсу.

5.7. Про всі виявлені випадки можливого порушення експертами або членами Комісії конкурсу вимог Положення про дотримання наукових етичних принципів та запобігання конфлікту інтересів під час проведення експертизи та конкурсного відбору проєктів, що фінансуються за рахунок грантової підтримки Національного фонду досліджень України, голова Комісії конкурсу зобов'язаний повідомляти голові Фонду протягом не більш як трьох робочих днів з моменту встановлення Комісією конкурсу факту порушення, з метою прийняття науковою радою секції Фонду рішень щодо недопущення цих осіб до подальшої участі у процедурах наукової і науково-технічної експертизи та/або конкурсного відбору проєктів, що подаються Національному фонду досліджень України; такі рішення передаються на розгляд наукової ради Фонду.

5.8. Комісія/Панель конкурсу ухвалює рішення простою більшістю голосів від її складу шляхом відкритого голосування, крім випадків, коли Комісією/Панеллю ухвалено рішення про неголосування члена Комісії/Панелі конкурсу через наявність у нього/неї конфлікту інтересів або інших обставин, які впливають на його/її неупередженість. У разі участі всіх або частини членів Комісії/Панелі у засіданні в режимі аудіо/відео конференцій або голосування онлайн, секретар Комісії/Панелі особисто відповідає за забезпечення документальної фіксації автентичності результатів голосування, шляхом відео- чи аудіозапису, тощо. Підрахунок голосів здійснює секретар Комісії/Панелі конкурсу. Якщо за результатами голосування за різні пропозиції отримано рівну кількість голосів, голова Комісії/Панелі конкурсу ставить питання на повторне голосування після додаткового обговорення. У разі повторного рівного розподілу голосів, голос голови Комісії/Панелі конкурсу є вирішальним. Не допускається голосування за дорученням або передача голосу іншому члену Комісії/Панелі конкурсу.

5.9. Члени Комісії конкурсу на першому її засіданні обирають зі свого складу голову та заступника голови Комісії конкурсу, шляхом відкритого голосування, рішення ухвалюється більшістю голосів від загального складу Комісії (п.2. ч.ІІ Порядку).

5.10. Комісія конкурсу протягом п'яти робочих днів із дати закінчення терміну подання заявок здійснює (за технічної та організаційної підтримки Референтів) їх попередній розгляд щодо відповідності формальним критеріям, визначеним науковою радою Фонду в умовах конкурсу (п. 15, ч. I, Порядку).

5.11. За результатами попереднього розгляду Комісія конкурсу затверджує перелік заявок, які відхиляються за формальними ознаками та/або знімаються з розгляду на підставі невідповідності критеріям, визначеним умовами конкурсу (аналітична таблиця відповідності заявок формальним ознакам Конкурсу – Додаток 2). Рішення Комісії конкурсу про зняття з розгляду заявки через її невідповідність критеріям, визначеним умовами конкурсу, повідомляється дирекцією Фонду відповідному учаснику конкурсу через електронний кабінет та/або електронною поштою не пізніше трьох робочих днів після ухвалення такого рішення (абзац 4, п. 15, ч. I, Порядку).

5.12. На засіданні Конкурсної комісії формуються Тематичні Панелі.

Функції Панелі:

Члени Панелей на першому засіданні кожної Панелі обирають зі свого складу голову та заступника голови Панелі. *(п.3, ч II, Додаток 1 Порядку)*

Панелі формують пропозиції щодо Кураторів заявок, пропозиції до переліку заявок, які пропонується зняти з розгляду на підставі невідповідності тематиці та іншим вимогам конкурсу, пропозиції рейтингових списків можливих експертів, пропозиції щодо прийняття експертних висновків до розгляду, пропозиції щодо підсумкових чисельних оцінок проєктів.

Функції Комісії:

Для кожної заявки, що визнана відповідною вимогам, Комісія конкурсу, протягом не більше ніж двох робочих днів з часу завершення їх попереднього розгляду, за пропозицією Панелі визначає двох Кураторів, які відповідатимуть за супровід заявки протягом всього конкурсного відбору. Кожен Куратор декларує відсутність конфлікту інтересів з авторами відповідного проєкту.

Комісія конкурсу, готує рейтинговий список експертів по кожному проєкту та передає їх референтам. За технічної та організаційної підтримки (Референта) здійснюється надсилання проєктів для проведення наукової і науково-технічної експертизи першим трьом за рейтингом можливим експертам.

Якщо затверджений Комісією конкурсу рейтинговий список можливих експертів за певною заявкою вичерпано до того, як три експерти надали згоду, то Комісія конкурсу невідкладно (але не пізніше, ніж протягом трьох робочих днів) затверджує додатковий рейтинговий список можливих експертів.

Функції Куратора:

Куратори здійснюють пошук можливих експертів для призначених їм проєктів за допомогою систем пошуку експертів, залучення яких схвалене науковою радою Фонду (відповідне рішення наукова рада Фонду має прийняти до оголошення конкурсу). Першочерговими критеріями при виборі та рейтингуванні можливих експертів є відповідність їхньої галузі знань експертизи тематиці проєкту та загальний науковий рівень, підтверджені наявністю наукових ступенів та відповідних наукових публікацій.

Куратор заявки не може проводити експертизу проєкту, для якого він/вона визначений Куратором.

Куратори не пізніше ніж протягом двох робочих днів з часу подання висновку експерта до електронної системи Фонду проводять його перевірку на повноту, достовірність, і обґрунтованість. Висновок експерта вважається прийнятим до розгляду Комісією конкурсу за умови консенсусу обох Кураторів щодо його відповідності встановленим вимогам до повноти, достовірності і обґрунтованості.

У разі виявлення Кураторами недоліків, висновок експерта повертається на доопрацювання (з обов'язковою вказівкою на виявлені недоліки), яке експерт повинен здійснити не пізніше ніж протягом трьох робочих днів. Якщо після доопрацювання висновок експерта, на думку Кураторів, все ще не задовольняє вимогам повноти, достовірності і обґрунтованості, то питання передається на розгляд Панелі. Панель протягом трьох робочих днів ухвалює рішення щодо прийняття чи неприйняття висновку експерта до розгляду.

Куратори аналізують сукупність отриманих висновків експертів за проектом і доповідають про результати на засіданні Панелі. Якщо показник розбіжності оцінок R , обчислюваний згідно процедури, визначеною умовами конкурсу, не перевищує критичного значення, встановленого умовами конкурсу, то підсумковою чисельною оцінкою заявки вважається середнє арифметичне оцінок висновків експертів. Якщо показник розбіжності R перевищує критичне значення, встановлене умовами конкурсу, то на основі розгляду проекту з урахуванням результатів наукової і науково-технічної експертизи та обґрунтованих пропозицій Кураторів, Панель ухвалює пропозицію підсумкової чисельної оцінки, процедура визначення якої встановлена умовами конкурсу

Суміжні функції Панелі та Комісії:

Якщо Панель ухвалила рішення, що висновок експерта не може бути прийнятий до розгляду (не задовольняє вимогам повноти, достовірності і обґрунтованості), таке рішення передається на розгляд Комісії конкурсу, яка протягом не більше 5 робочих днів ухвалює остаточне рішення.

Після отримання всіх висновків експертів і ухвалення рішень щодо прийняття їх до розгляду Комісія конкурсу не пізніше ніж протягом 7 робочих днів на своєму засіданні здійснює розгляд проектів, з урахуванням їх відповідності критеріям, визначеним науковою радою Фонду, результатів наукової і науково-технічної експертизи проекту, і на основі пропозицій Панелей формує рейтинговий список проектів із зазначенням інформації щодо їх чисельного оцінювання (від найбільшого значення до найменшого).

Якщо Комісія конкурсу обґрунтовано не погоджується з пропозицією Панелі щодо підсумкової чисельної оцінки певного проекту, вона повертає відповідний проект Панелі для невідкладного повторного розгляду.

Після повторного розгляду Панеллю, Комісія конкурсу ухвалює остаточне рішення щодо чисельного оцінювання цього проекту з урахуванням пропозиції Панелі.

Під час формування рейтингового списку проектів не враховується висновок експерта у разі виявлення не заявленого експертом конфлікту інтересів після завершення наукової і науково-технічної експертизи.

У термін не більше п'яти робочих днів після формування рейтингового списку проектів та прийняття відповідного рішення Комісією конкурсу складається протокол, в якому зазначаються результати наукової і науково-технічної експертизи проектів і пропозиції щодо рейтингового списку проектів та їх чисельного оцінювання (зразок протоколу – Додаток 1).

До протоколу додається також перелік проектів, що рекомендуються до реалізації за рахунок грантової підтримки Фонду, та список переможців конкурсу із зазначенням рекомендованого обсягу фінансування проекту та їх розподілу за роками у межах видатків Фонду, передбачених на відповідні цілі.

6. Взаємодія Конкурсної комісії та Наукової ради

6.1. Наукова рада Фонду обирає зі свого складу по одному Арбітру та по два Спостерігачі до кожної Панелі.

6.2. Оскільки доступ до електронної системи Фонду надається виключно на засадах дотримання конфіденційності, Арбітри, Спостерігачі та члени Комісії конкурсу протягом п'яти робочих днів з моменту їх обрання підписують та надають дирекції Фонду відповідне зобов'язання щодо нерозголошення конфіденційної інформації.

Функції Спостерігача та Арбітра:

Спостерігачі уповноважені здійснювати поточний моніторинг перебігу конкурсу на усіх етапах розгляду та експертизи проєктів з метою запобігання та своєчасного усунення можливих порушень. При виявленні порушень Спостерігачі невідкладно інформують про це Арбітра та, в разі необхідності, Голову Фонду. Спостерігачі безпосередньо не взаємодіють з членами Комісії конкурсу і не беруть участь у засіданнях Комісії конкурсу.

Арбітри уповноважені здійснювати нагляд за дотриманням Комісією конкурсу вимог даного Порядку, а також вимог Положення про дотримання наукових етичних принципів та запобігання конфлікту інтересів під час проведення експертизи та конкурсного відбору проєктів, що фінансуються за рахунок грантової підтримки Національного фонду досліджень України.

Арбітр має право брати участь у засіданнях Комісії конкурсу та Панелей (без права голосу). За обґрунтованим поданням Арбітра наукова рада Фонду звертається до голови Комісії конкурсу щодо реагування на випадки виявлених можливих порушень під час розгляду та експертизи проєктів.

У разі виявлення можливих порушень (як самостійно, так і за поданням Спостерігачів) Арбітр зобов'язаний письмово (електронною поштою) звернутися до голови Панелі щодо розгляду та реагування на факт порушення. Копії такого звернення одночасно направляються також голові Комісії конкурсу.

У разі незадовільного реагування на виявлені можливі порушення протягом трьох робочих днів з моменту направлення Арбітром відповідного звернення голові Панелі, Арбітр звертається з відповідним поданням до голови наукової ради Фонду щодо реагування на факт порушення (порушень).

Якщо Експерт на будь-якому етапі проведення експертизи вважає, що на нього здійснюється тиск з боку членів Комісії конкурсу або інших осіб, він повинен невідкладно письмово (електронною поштою) повідомити про це голові Панелі та голові Комісії конкурсу, а за необхідності – голові Фонду. Про будь-які спроби тиску чи втручання інших осіб у роботу членів Комісії конкурсу вони мають невідкладно письмово (електронною поштою) повідомляти голові Панелі, голові Комісії конкурсу, та Арбітру, а за необхідності - голові Фонду.

6.3. Результати конкурсу затверджуються науковою радою Фонду. Якщо наукова рада Фонду вважає, що визначення підсумкової чисельної оцінки певних проєктів відбулося з порушенням процедур, визначених цим Порядком, то вона повертає відповідні проєкти до Комісії конкурсу для невідкладного повторного розгляду.

6.4. Рішення про затвердження результатів конкурсу, переліку проєктів, що рекомендуються до реалізації за рахунок грантової підтримки Фонду, та рейтинговий список всіх проєктів із зазначенням отриманих кожним проєктом балів оприлюднюються дирекцією Фонду на офіційному веб-сайті Фонду не пізніше ніж протягом п'яти робочих днів після ухвалення такого рішення. Для проєктів, що рекомендуються до реалізації за рахунок грантової підтримки Фонду, оприлюднюються також обсяги їх фінансування та ПІБ наукового керівника.

6.5. Текстове обґрунтування оцінок, отриманих проєктом за результатами наукової і науково-технічної експертизи, а також витяг із протоколу засідання Панелі надсилається учаснику конкурсу електронною поштою не пізніше ніж протягом 10 робочих днів з часу затвердження науковою радою Фонду результатів конкурсу.